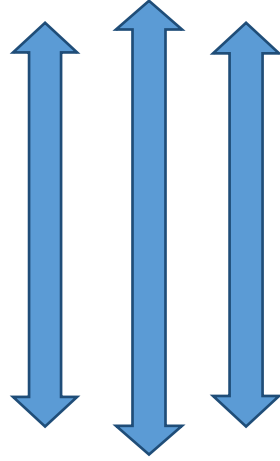

"शिक्षा कृषि र स्वास्थ्य हाम्रो प्राथमिकता,

"समृद्ध अर्नमा निर्माणमा हामी सबैको प्रतिवद्धता"

अर्नमा गाउँपालिकाको अध्यक्ष श्री अशोक
कुमार यादवज्यूले अर्नमा गाउँपालिकाको गाउँ
सभामा पेश गर्नु भएको
नीति तथा कार्यक्रम

अर्नमा गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
अर्नमा, सिरहा

मधेश प्रदेश, नेपाल

२०८० अषाढ ०१ गते

अर्नमा गाउँपालिकाको सम्मानित गाउँ सभाको नीति तथा कार्यक्रम समारोहमा पाल्नुभएका,
यस अर्नमा गाउँपालिकाको उपाध्यक्षज्यू,
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू,
वडा अध्यक्षज्यूहरु ,
कार्यपालिका सदस्यज्यूहरु,
वडा सदस्यज्यूहरु,
आमन्त्रित यस गाउँपालिकाका सम्पूर्ण शाखा प्रमुख, अस्पताल प्रमुख, प्रधानाध्याकज्यूहरु, गा.पा.का
कर्मचारीहरु, स्वास्थ्य चौकीका इन्चार्जहरु, सुरक्षा कर्मीहरु, पत्रकार ज्यूहरु लगायत उपस्थित सम्पूर्ण
महानुभावहरुमा अर्नमा गाउँपालिका र म आफ्नो तर्फबाट यहाँहरु सबैलाई हार्दिक नमस्कार गर्न
चाहन्छु ।

यो गरिमामय सभामा आ.व. २०८०/०८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न यहाँहरु माझ
उभिई रहँदा प्रजातन्त्र, लोकतन्त्र, गणतन्त्रको प्राप्ति र त्यसैको जगमा समृद्ध राष्ट्र निर्माणका लागि विभिन्न
कालखण्डमा भएको जनआन्दोलन, मधेश आन्दोलनका क्रममा जीवन आहूती गर्ने ती महान ज्ञात अज्ञात
शहिदहरु प्रति भावपूर्ण श्रद्धासुमन अर्पण गर्न चाहन्छु ।

यस अर्नमा गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रममा उपस्थित सभा सदस्यज्यू, गाउँपालिकाका उपस्थित
कर्मचारी साथीहरुलगायत सबै महानुभावहरुलाई गाउँपालिकाको तर्फबाट हार्दिक सम्मान एवं स्वागत गर्न
चाहन्छु ।

जनताका सबैभन्दा नजिकको सरकार स्थानीय सरकार भएको, स्थानीय स्तरका जनताको
अधिकतम हितलाई सम्बोधन गर्दै प्रजातन्त्र सुदृढीकरण गर्ने, लोकतन्त्रका लाभहरुको वितरण गर्दै
सशक्तिकरण गर्ने, समावेशीकरण मार्फत मुल प्रवाहीकरण गर्ने, स्थानीय शासनको वैधता स्थापित गर्दै
समावेशी विकास मार्फत दिगो विकासका लक्ष्य प्राप्त गर्नु नै आजको लक्ष्य तथा चुनौती दुवै हो ।
वास्तवमा स्थानीय सरकारहरु जनप्रतिनिधीमूलक संस्थाहरु हुन् । आपसी सहयोग, सहमति, सद्भाव र
सहकार्यका माध्यमबाट गाउँपालिका विविध गतिविधि सञ्चालन गर्न निर्दिष्ट नीति अनुरूप गाउँपालिकाका
सभा सदस्यहरुबाट निरन्तर रुपमा प्राप्त सल्लाह, सुझाव, मार्गदर्शन, सहयोग र समन्वय प्रति म यस
शुभ अवसरमा अत्यन्तै हार्दिकतापूर्वक धन्यवाद दिन चाहन्छु । भविष्यमा पनि यस्तै प्रकारको सहयोग
प्राप्त हुनेछ भन्ने विश्वास यस सम्मानित सभा समक्ष व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

क. बिधमान परिवेश

हामी सँग भएका जनशक्ति, श्रोत, साधन पर्याप्त नभएको तितो यथार्थ सबैको समुने नै छ ।
यसका वावजुद परिवर्तन, इच्छाशक्ति, मिहिनेत, इमान्दारीता, सहकार्य, समन्वय, सहयोग अन्तरसम्बन्ध
तथा सहअस्तितव बाट सम्भव छ भन्ने कुरामा विश्वास राख्दै मौजुद्धा जनशक्तिको वैज्ञानिक व्यवस्थापन
तथा असल कार्यलाई निरन्तरता खराव लाई अन्त्य गर्ने जमर्कोको साथ केही अल्पकालिन र दीर्घकालिन
नीतिहरु तय गर्दै अर्नमा गाउँपालिकाको सर्वाङ्गिन विकास गर्ने दृढ संकल्पका साथ अगाडी बढेका छु ।

शिक्षा नै परिवर्तनको उदगम विन्दु हो भन्ने विषयलाई आत्मसाथ गर्दै शिक्षालाई प्रमुख प्रथमिकतामा राखि अगाडी बढेको हामि सबैले अनुभूति गरेकै विषय हो । स्वास्थ्य सेवामा सुधार भई यस भेगका जनताले महङ्गो शुल्क तिरी बाहिर उपचार गराउन जाने बाध्यता लाई केहि हद सम्म न्युनीकरण गर्न सफल भएका छौ । १५ शैया अस्पताल सेवा सञ्चालनमा रहेको सर्वविधितै छ । यसै गरी मल खाद्य, विउ विजन आपूर्ति गरी सिंचाईको दीर्घकालिन योजना सहित अगामी दिनमा कृषिमा व्यापक आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरण, विविधीकरण गर्ने बाटोमा अगाडी बढेका छौ । यसै गरी रोजगारी सिर्जना गरी गरिवी निवारण गर्न तथा दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न तत्काल केही निर्णय एवं योजनाका साथ अगाडी बढेको अवस्था छ । थप धेरै विषयहरु अध्ययन गरी नीति कार्यक्रम योजना तथा बजेटमा समेट्ने प्रयास गरिएको छ । हामीले लिएको नीति, योजना कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सम्पूर्ण गा.पा.पदाधिकारी, कर्मचारी, स्वास्थ्यकर्मी, शिक्षक, सुरक्षा निकाय, पत्राकार अर्नमा वासी जनताले सकारात्मक सहयोग गर्ने अपेक्षा र विश्वास लिएको छु ।

ख. नीति कार्यक्रम तर्जुमाका आधारहरु:

गुणस्तरीय पूर्वाधार विकास निर्माणको कार्यमा गाउँपालिका भित्रका आम उपभोक्ताहरु, सर्वसाधारण जनता, उद्योगी व्यवसायीहरु, सामाजिक संघसंस्थाहरु तथा विकास साझेदारहरुको निरन्तर सहयोग रहदै आएको छ । विकास र सुशासनको लागि जनप्रतिनिधिहरुले स्पष्ट दृष्टिकोण सहित अगुवाई गर्ने हो भने प्रशासनिक संयन्त्रले त्यसलाई प्राविधिक तथा कानुनी ढाँचा भित्र आवद्ध गराउने हो । आम नागरिकहरुले साथ सहयोग, सुझाव दिने हो । जनसहभागीता एवं जनपरिचालनको क्षेत्रमा गाउँपालिकाले कायम गरेको इतिहासलाई अक्षुण्ण राख्दै शासकीय प्रबन्धमा जवाफदेहिता, पारदर्शिता, गुणस्तरीयता एवं स्वच्छतायुक्त जनसहभागीता सुनिश्चित गरिने छ ।

गाउँपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण (O & M) लाई अद्यावधिक रूपमा अध्ययन गरी छरितो एवं चुस्त संगठन संरचना मार्फत प्रशासनिक तथा चालु खर्चलाई मितव्ययी बनाइनेछ । यसबाट सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी तथा विकेन्द्रित तुल्याउदै पूँजीगत खर्च बढाउने नीति लिइएको छ । संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान एवं वित्तिय हस्तान्तरणको उच्चतम र प्रभावकारी परिचालन एवं उपयोग गर्दै वित्तिय आत्मनिर्भरता कायम गर्न भरपुर प्रयत्न गरिने छ ।

यस गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा समृद्ध, समावेशी, स्वच्छ, सुरक्षित, स्वावलम्बी र सुशासित समुदाय निर्माण गर्ने उद्देश्य लिएकोछ । जनताको मौलिक अधिकार र प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्नका लागि सहभागिताका माध्यमबाट पारदर्शिता र जवाफदेहितालाई जोड दिइनेछ । अन्य आधारहरुलाई वुदागत रूपमा देहाय बमोजिम समेटने प्रयास गरेको छ ।

- नेपालको संविधानका प्रस्तावना, मौलिक हक, राज्यका नीतिहरू, स्थानीय आर्थिक कार्य प्रणाली एवं एकल तथा साझा अधिकार सूची,
- संघीय सरकारको आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्राथमिकताहरू,
- संघीय सरकारले अबलम्बन गरेका आर्थिक तथा वित्तिय नीतिहरू,
- प्रदेश सरकारले लिएका आर्थिक एवं वित्तिय नीतिहरू,
- स्थानीय तहको आवधिक योजनाले तय गरेका प्राथमिकताहरू,
- नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा जनाएका प्रतिबद्धताहरू,
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन तथा अन्य कानूनी प्रावधानहरू,
- स्थानीय तहका क्षेत्रगत नीति, रणनीतिहरू, योजना तथा अध्ययन प्रतिवेदनहरू,
- विकासका समसामयिक मुद्दाहरू: सामुदायिक विधालयको शिक्षामा सुधार,स्वास्थ्य सेवाको उपलब्धता र पहुँच ,कृषिको विविधिकरण व्यवसायीकरण, सामाजिक संरक्षण, दिगो विकास लक्ष्य, जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन, पोषण सुरक्षा, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण, बालमैत्री स्थानीय शासन, वातावरण मैत्री स्थानीय शासन, पूर्ण सरसफाई, उर्जा संकट लगायतका अन्तर सम्बन्धित विषयहरू,
- मध्यकालिन खर्च संग्रचनाले निर्देश गरेको कार्यक्रमहरू
- निर्वाचनको क्रममा जारी गरिएको निर्वाचन घोषणापत्रहरू,
- अर्नमा गाउँपालिकाले आवश्यक ठानेका विषयहरू ।

ग. हाल सम्मको प्रमुख उपलब्धीहरू:

१. प्रशासनीक भवन चालु आ.व.मा सम्पन्न हुने गरी निर्माणाधिन रहेको छ ।
२. प्राथमिक अस्पताल सञ्चालनमा आएको छ ।
३. १५ शैयाको अस्पताल निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ ।
४. जनशक्ति व्यवस्थापनको कार्यमा प्रगति भएको छ ।
५. पर्यटकीय स्थलको लागि पोखरीमा सौन्दर्यकरणका सम्भाव्यता अध्ययन भएको छ ।
६. विधालयमा पूर्वाधार विकास निर्माणका सुनिश्चितता भएको छ ।
७. सिंचाईका लागि बोडिङ्ग जडान भएको छ ।
८. लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशिकरण कार्यक्रम मार्फत सशक्तिकरणमा उल्लेख्य टेवा पुगेको छ ।
९. सार्वजनिक सेवाप्रवाह जनमैत्री तथा जनता को नजिक रहेर सेवा गर्ने संस्कारको बिकाश भएको छ ।
१०. पर्यटकिय क्षेत्र, धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक क्षेत्रको सम्भाव्यता अध्ययनको कार्य अगाडी बढिसकेको छ ।
११. बजार व्यवस्थापनको वैज्ञानिक मोडलको अध्ययन शुरु हुने क्रममा छ ।

घ. प्राथमिकताहरू

- सामाजिक विकासतर्फ: शिक्षा र स्वास्थ्य
- आर्थिक विकास क्षेत्रका कृषि, पशु विकास र सहकारी
- भौतिक पूर्वाधार, सिंचाइ
- उद्यमशिलताको विकास र रोजगारी सिर्जना
- नीतिगत, कानूनी एवं संरचनागत विकास
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सुधार र सार्वजनिक खर्चमा वित्तिय अनुशासन तथा पारदर्शिता
- बालबालिकाको हित संरक्षण एवम् महिला सशक्तिकरण र क्षमता विकास
- ऐतिहासिक एवं धार्मिक सांस्कृतिक धरोहरहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धन
- सरसफाई र वातावरणीय स्वच्छता अभिवृद्धि
- बन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन
- अन्य सरकारी निकाय, गैर सरकारी संघ संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य

ड. विकास र समृद्धिको लक्ष्य प्राप्तिका अवसर र चुनौती

विद्यमान अवसरहरू:

हाम्रा लागि देहाय बमोजिमका अवसरहरू रहेका छन्:

१. संविधानतः अधिकार सम्पन्न स्थानीय सरकार स्थापना भै २२ वटा एकल अधिकार सहित विविध साझा अधिकार किटान हुनु ।
२. आफ्ना अधिकार क्षेत्रका विषयमा ऐन, कानून तर्जुमा, योजना तर्जुमाको अभ्यास हुनु ।
३. विकास निर्माणका विविध विषयमा नीति कार्यक्रम तथा बजेट सञ्चालन गर्ने अधिकार प्रष्ट हुनु ।
४. गाउँपालिका भित्र भौगोलिक तथा सांस्कृतिक विविधता रहनु ।
५. सबै वडामा सडक पूर्वाधारको पहुँच हुनु ।
६. सडक निर्माणमा भएको लगानी संगै गाउँपालिका/नगरपालिकामा उत्पादित कृषिजन्य उत्पादनलाई बजार सम्मको पहुँच स्थापित हुनु ।

विद्यमान चुनौतीहरू:

हाम्रा सामु देहाय बमोजिमका चुनौतीहरू रहेका छन्:

१. रोजगार उन्मुख सीपमूलक शिक्षाको विकास गर्नु ।
२. बजारको सूचना कृषकलाई समयमा नै उपलब्ध गराउनु ।
३. गुणस्तरीय बीउबिजन/मलखाद समयमा नै उपलब्ध गराउनु ।
४. युवा जनशक्तिलाई कृषि व्यवसाय प्रति आकर्षित गर्नु ।

- ५। व्यावसायिक कृषकको संख्या वृद्धि गर्नु ।
- ६। वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका सीप युक्त युवाको सीप तथा पुँजीलाइ उद्यम विकासमा उपयोग गर्नु ।
- ७। निर्माण भएको पूर्वाधारको मर्मत संभार पद्धतिको विकास गर्नु ।
- ८। सडक लगायतका पूर्वाधारको उपयोग योजना ,डिजाइन तथा ड्रइड विना गरिने सडक तथा अन्य पूर्वाधारका संरचना निर्माणको कार्यलाई रोक्नु ।
- ९। अव्यवस्थित बस्ती विस्तारको क्रम रोक्नु तथा व्यवस्थित बस्ति विकास गर्नु ।
- १०। बैज्ञानिक, जलवायु उत्थानशिल तथा व्यवहारीक एवम् उपयुक्त भूउपयोग योजना तर्जुमा गरी लागू गर्नु ।
- ११। सञ्चार सेवा प्रदायक संस्थाहरू बाट प्रभावकारी सेवा प्राप्ति र व्यवस्थित गर्नु ।
१२. विभिन्न कालखण्डमा गाउँपालिकामा निर्माण भएका पूर्वाधारका संरचना (पूँजीगत सम्पति) को लगत तयार तयार गर्नु, मुल्यांकन गर्नु तथा सेवा प्रभावमा प्रभावकारी उपयोग सम्बन्धी योजना (Asset Management Plan) तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु ।

उपस्थित गाउँ सभाका सदस्यज्यूहरू,

सहभागितामूलक योजना तर्जुमा पद्धती अन्तर्गत विकासका आवश्यकता पहिचान देखि कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन,समेतको हरेक प्रक्रिया तथा तहमा सरोकारवाला वर्गहरूको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्दै अपनत्व सृजना गर्ने र यसै मार्फत विकास कार्यलाई सन्तुलित एवं समावेशी तथा दिगो बनाउने अवधारणा अनुरूप वडा नागरिक मञ्च, वडावासी एवम् सरोकारवालाको व्यापक सहभागितामा वडा स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी, विषयगत समिति एवं एकीकृत योजना तर्जुमा गोष्ठीमा सम्बद्ध सबै सँग व्यापक अन्तरक्रिया र छलफल गरी प्राप्त सुझावहरूलाई समावेश गर्दै आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को क्षेत्रगत नीतिहरू यहाँहरू समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

१.सामाजिक विकास सम्बन्धी नीति

ख. शिक्षा तर्फ:

- विधालय छाडने तथा दोहरिने प्रक्रियामा न्यूनिकरण गरि १०० प्रतिशत विधार्थी भर्ना गराई आधारभुत तहको शिक्षा अनिर्वाय र निःशुल्क हुने कार्यक्रमलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- सीप मुलक तथा प्रविधिमैत्रि शैक्षणिक कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- साक्षरता कार्यक्रमलाई अभियानको रूपमा संचालन गरि साक्षर गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ ।
- समता र समानतामुलक प्रक्रिया अपनाई विधालयमा गुणस्तरीय शिक्षाका लागि कार्यक्रम कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।
- मातृभाषामा स्थानिय पाठ्यक्रम निर्माण तथा कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।

- विद्यालयमा अध्यनरत छात्राहरुको लागि सेनेटरी प्याडको उपलब्धतामा जोड दिइनेछ।
- विद्यालय स्तरीय शिक्षा लाई प्रविधिमुलक बनाउन शिक्षा संग सरोकार राखे विभिन्न पक्षहरु शिक्षक, प्र.अ., अभिभावक तथा जनप्रतिनिधिहरुलाई सीपमुलक अभिमुखिकरणका साथै सघन कार्यक्रमहरुको संचालन, निरीक्षण तथा व्यवहारिकरुपमा प्रयोगलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
- विभिन्न संघ,संस्था तथा शिक्षा संग सरोकार राखे विभिन्न पक्षहरु बीच छलफल,अन्तरक्रिया तथा सझेदारी अपनाई साक्षर गाउँपालिका लागि प्रौढ कक्षा, Each one Teach one का साथै मा.वि.स्तरका विधार्थीहरुलाई परिचालन गरि कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- अपाङ्ग मैत्री ,छात्र,छात्रा,दलितका साथै सबै वर्गको सहभागिताका विभिन्न कार्यक्रमहरु हाजरीजवाफ,लेखन सीप, वक्तृत्वकला, खेलकुद,नृत्य जस्ता क्रियाकलाप समता तथा समानतापूर्वक संचालन गरिनेछ।
- यस गाउँपालिका भित्र दलित जेहेन्दार र विपन्न वर्गमा पर्ने विधार्थीको उच्च शिक्षाको लागि छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
- दरबन्दी मिलान नभए सम्म बैकल्पिक रुपमा स्वयसेवक शिक्षक मार्फत पठन पाठनमा प्रभावकारिता ल्याउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- निजी विद्यालयको अनुगमन नियमन गरी मापदण्ड विपरितका विद्यालयको दर्ता खारेजी प्रक्रिया अगाडी बढाइनेछ ।
- यस गाउँपालिका अन्तर्गत एउटा नमुना विद्यालय र क्याम्पस सञ्चालन भएको हुनेछ ।
- कम्तीमा कक्षा १ देखि अंग्रेजी माध्यमबाट पढाइने प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका शिक्षकहरुको आवश्यकता औचित्यता र विषयगत आधारमा काज सरुवा गरिनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरुमा शिक्षक विधार्थी अनुपातमा विषयगत दरबन्दी एवं शिक्षक सरुवालार्ई व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- "उत्कृष्ट शैक्षिक गन्तव्य गाउँपालिका हाम्रो पहिचान" भन्ने आदर्श लक्ष्य प्राप्तिका लागि सरकारी तथा निजी क्षेत्रका शैक्षिक संस्थाहरुबाट प्रदान गर्ने उच्च शिक्षालाई थप गुणस्तरीय र सर्वसुलभ तुल्याउन त्यस्ता प्राज्ञिक संस्थाहरु सँग सहकार्य र साझेदारी गरिनेछ ।
- सबै विद्यालयहरुमा पुस्तकालय, विज्ञान र कम्प्युटर प्रयोगशाला स्थापनाको नीति लिइनेछ ।
- शिक्षक तथा विद्यालय कर्मचारीहरुको पारिश्रमिक मासिक रुपमा सोझै सम्बन्धित व्यक्तिको खातामा जम्मा हुने कार्य लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका गुरुकुल, मदर्शा र गुम्बा जस्ता शिक्षालयहरुको स्तर उन्नती गर्दै लगिनेछ ।

- गाउँपालिका भित्रका विधालयहरूमा क्रमिक रूपले बालविकास कक्षा देखि नै सुदृढिकरण, व्यवस्थित बालमैत्री र प्रविधिमैत्री सिकाईको व्यवस्थापन गरि यस जनशक्तिमा व्यवस्थापन गर्दै प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- सामुदायिक विधालयहरूमा शिक्षा ऐन तथा नियामावलीमा व्यवस्थापन भए बमोजिमको न्युनतम जनशक्तिको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- विधालयमा कार्यरत का.स/स.का./कर्मचारी/शिक्षक तथा प्र.अ.हरूको कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहनको व्यवस्था गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- स्थानिय पाठ्यक्रम निर्माण गरि क्रमिक रूपले कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका विधालयहरू मध्ये शिक्षण सिकाई तथा अन्य पक्षहरूको मुल्याङ्कन गरि उत्कृष्ट/नमुना विधालयको रूपमा घोषणा गरि थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- माध्यमिक तह संचालित विधालयहरूमा कम्प्युटर विज्ञान/कार्यालय संचालन र लेखा कृषि शिक्षा एच्छिक विषयक रूपमा क्रमिक रूपले कार्यान्वयन गरिनेछ ।

ख. स्वास्थ्य

- चौविसै घण्टा इमरजेन्सी सेवा सहित १५ शैयाको अस्पताल सञ्चालन लाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- निःशुल्क आधारभुत स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी र सुदृढ बनाउन स्वास्थ्य संस्थामा जनशक्ति, उपकरण तथा औषधीको उपलब्धता सुनिश्चित गरिनेछ ।
- समय समयमा निःशुल्क स्वास्थ्य सिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
- विद्यमान स्वास्थ्य केन्द्रको स्तरोन्नतिमा जोड दिइने छ । स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार अभियान अन्तर्गत संस्थागत सुधार र क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- बहुक्षेत्रीय पोषण योजनालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- महामारी रोगहरूको नियन्त्रणका लागि आवश्यक योजना र संयन्त्रको निर्माण गरिनेछ ।
- आयुर्वेदिक औषधालयको सेवा विस्तार गरिनेछ ।
- पूर्ण खोप सुनिश्चितता गरिने छ ।
- स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरूलाई विगतमा दिदै आएको प्रोत्साहन भत्तालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- विशेषज्ञ सहितको स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच सुनिश्चिता गरिनेछ ।
- कार्यालय समयमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीले निजि क्लिनिक सञ्चालनमा रोक लगाइनेछ ।
- १५ शैयाको अस्पताल विस्तार गर्दै ५० शैयाको अस्पताल निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
- अर्गानिक खेतीको विस्तार र तरकारी तथा खाधान्नमा विषादीको उचित व्यवस्थापन गर्न विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।

- महिला स्वयंसेविकाहरूको दक्षता विकास तालिम उपलब्ध गराई उनीहरूको सेवालाई प्रभावकारी तुल्याईनेछ ।
- मातृ तथा नवजात शिशु मृत्यु दरको दिगो विकास लक्ष्य पुरा गर्न
 - क. संस्थागत प्रशुति सेवा ९० प्रतिशत प्रयाउनेछ ।
 - ख. प्रशुति सेवाको लागि गा.पा. भरी निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गरिनेछ ।
 - ग. प्रशुति तथा नवशिशु घर भेट कार्य गरिनेछ ।
 - घ. संस्थागत प्रशुति हुनेलाई पौष्टिक आहार तथा झुल प्रदान गरिनेछ ।
- ४० वर्ष माथिका समुदायलाई नसर्ने रोगको स्क्रिनिङ गरी निःशुल्क रूपमा उपाचार गरिनेछ ।
- पाठेघर झर्ने समस्या महिलाहरूको स्क्रिनिङ गरि निःशुल्क रूपमा उपचार गरिनेछ ।
- मानसिक रोग पिडित व्यक्तिहरूलाई विशेष उपचार तथा परामर्श दिइनेछ ।

ग. खानेपानी तथा सरसफाई तर्फ:

- सबै गाउँवासीलाई आधारभुत खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उपलब्ध गराउन खानेपानी, सरसफाई सम्बन्धि नीति तथा कार्ययोजना तर्जुमा गरिनेछ ।
- यस पालिकाबाट सञ्चालन गरिने खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता कार्यक्रमलाई साझा अभियानको रूपमा विकास गरी व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य, मान, प्रतिष्ठा र इज्जतको सवालसँग जोडी कम लागतमा बढी नतिजा आउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । यसका लागि पालिकाको १० वर्षिय खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता योजना (WASH Plan) तयार गरि सबै सरोकारवालाहरू र विकास साझेदारी संस्थाहरूलाई यसै योजनको लक्ष्य पूरा गर्न एकद्वार प्रणालीबाट कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- दिगो विकास र नेपाल सरकारको विकास लक्ष्यलाई पूरा गर्नका लागि खानेपानी सुविधामा पहुँच नभएका जनताहरूको पहिचान गरी खानेपानी सुविधाहरू निर्माण गर्ने, पानी सुरक्षा योजनाहरू लागू गर्ने र खुला दिसामुक्त पछि खानेपानी सुरक्षित समुदाय (Water Safe Community) विकास गर्दै पूर्ण सरसफाई तर्फ अगाडि बढ्ने नीति लिईनेछ ।
- कुनै पनि समयमा आउन सक्ने विपद्सँग जुध्न सक्ने खानेपानी र सरसफाई संरचना निर्माण गर्नका साथै यसका लागि पूर्व तयारीका लागि आवश्यक क्षमता विकास गर्नका साथै सफा सरकार (Wash Government) सुनिश्चित गर्न वातावरण तयार गरिनेछ ।

घ. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति:

- गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने सामाजिक तथा आर्थिक आवश्यकताहरू महिलाहरूको सम्मानजनक सहभागिता सुनिश्चित गर्न लक्षित तथा सिमान्तकृत महिलाहरूको क्षमता अभिवृद्धि र जिवनस्तर सुधारका लागि संरक्षणात्मक सेवा उपलब्ध गराई सशक्तिकरण गरिनेछ ।
- युवाहरूमा सीपमूलक र व्यवसायिक तालिम मार्फत सिर्जनात्मक क्षमताको विकास गरी स्वरोजगार सिर्जना हुने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
- महिलाद्वारा सञ्चालित घरेलु उद्योग, कृषि फार्म, पशु फार्म, व्यापार र व्यवसायको करमा विशेष छुट तथा अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- महिला हिंसा तथा बालबालिकाको श्रम सोसन को अन्त्य गर्न आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- बालश्रम मुक्त यस गाउँपालिकालाई बालमैत्री गाउँपालिकाको रूपमा विकास गर्न पहल गरिनेछ ।
- एक दलित बस्ती एक उत्पादन केन्द्र स्थापना गरी दलित समुदायलाई आर्थिक रूपले सबल बनाइने छ ।
- गाउँ क्षेत्र भित्र छुवाछुत, सामाजिक कुरीति, अन्ध विश्वास तथा सामाजिक, लैंगिक विभेद र हिंसा का घटना न्यूनीकरण का लागि स्थानीय नीति त कार्यक्रम तर्जुमा गरिने छ ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनलाई कार्यान्वयन गर्दै अघि बढाइनेछ ।
- बालबालिकाहरू तथा किशोरिहरू सशक्तिकरणका लागि बालश्रम, बाल विवाह, बहुविवाह दहेज/दाइजो, बोकसी प्रथा उन्मुलन गरी सामाजिक विकृति न्यूनीकरण गरिने नीति कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- युवा बेरोजगार ,पछि परेका वर्ग र आवश्यक ठहरिने यस गापा अन्तर्गतका सबै नागरिक, कर्मचारी तालिम र अभिमुखीकरण कार्यक्रम दिन एक तालिम केन्द्रको स्थापना गरिने छ ।
- महिला, दलित, जनजाति, मधेशी र विपन्न वर्गको सशक्तिकरणका लागि लोकसेवा तयारी कक्षा सञ्चालन गरिने छ ।
- वैदेशिक रोजगारमा जाने स्थानीय तहका नागरिकहरूको रोजगारीलाई सुरक्षित मर्यादित र लाभदायक बनाउन आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।
- गर्भवती महिलाहरूको लागि आमा सुरक्षा कार्यक्रम र नवजात शिशुको लागि पोषण कार्यक्रम संचालन निरन्तरता दिईनेछ ।
- गाउँपालिका तथा वडास्तरीय बाल क्लब संजाललाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गरिनेछ ।

ड. युवा तथा खेलकुद सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

- वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवाहरूले आर्जन गरेको ज्ञान र सिप सदुपयोग गर्दै स्वरोजगार र उधमशीलता विकासका लागि गाउँपालिका स्थानीय आर्थिक विकास योजना अन्तरगत समावेश भएका नवप्रवर्तनशील, लगायतका प्रोत्साहनमुखी कार्यक्रम संग आवद्ध गरिनेछ ।
- युवा उधमशीलता विकासका कार्यक्रमहरू मार्फत युवालाई "विदेश हैन विजनेस" भन्ने भावना जागृत तुल्याई स्वरोजगार उन्मुख गराइनेछ ।
- विपन्न, गरिब र सुकुम्वासी परिवारका युवाहरूलाई इलेक्ट्रोनिक्स समाग्री मर्मत, पलम्बिङ्ग तथा इलेक्ट्रिसियन, ब्युटि पार्लर, होटल म्यानेजमेन्ट, व्यावासायिक पशु पालन तथा तरकारी खेती जस्ता तल्लिमहरू प्रदान गरीबी न्यूनीकरण र जिविकोपार्जनमा सहजीकरण गरिनेछ र

२. आर्थिक विकाश तर्फ

क. कृषि तथा पशु

- गाउँपालिका क्षेत्रका उर्वर भूमिलाइ सिंचित गर्न सिचाईको लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- कृषि तथा पशु पालन क्षेत्रको विकासमा कृषक समुह समिति सरकारी गैर सरकारी संस्थाहरूसँग साँझेदारी गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- स्थानीय उत्पादनलाई बजारमा बजारीकरण गरिनेछ ।
- कृषि उपजमा किटनाशक औषधिको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्दै अर्गानिक उत्पादनमा जोड दिईने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- जडिबुटिलाइ संरक्षण, सम्बर्द्धनको लागि जडिवुटी खेति तथा सो को बजारीकरण को लागि आधुनिक तरीकाले विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- अर्गेनिक खेतीलाई जोड दिइनेछ ।
- यस गाउँपालिकामा संचालित सहकारी संस्थाहरूलाई मुल्य र मान्यताको आधारमा संचालित गर्न तथा नियमन गर्न प्रभावकारी पृष्टपोषण सहितको अनुगमन गरिनेछ ।
- कृषिमा आधारित कृषकहरूलाई परामर्श सेवा लयायतका अन्य सेवा प्रदान गर्न कार्यालयलाई व्यवस्थित एवं सेवाको सक्रियता बढाइने छ ।
- स्थानीय उत्पादन तथा बजारीकरणमा जोड दिई कृषिमा यान्त्रिकिकरण, विविधिकरण र व्यवसायीकरण गरिनेछ ।
- मल खाध आपुर्तिका लागि संघ र प्रदेश सरकारसँग समनव्य गरि अधिकतम पहल गरिनेछ ।
- विउ विजन वितरणमा पारदर्शी, यथार्थपरक र वैज्ञानिक तबरले गरिनेछ ।
- कृषि सहकारी समुह अनुगमन गरी मर्म विपरितका सहकारी समुहलाई खारेज गरिनेछ ।
- कृषि सिचाइका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरि लागु गरिनेछ ।

- यस क्षेत्रका कृषकलाई सिचाइमा पचास युनिट सम्मको महसुल निशुल्क तिर्नेछ ।
- गाइ भैसी बाखा ,माछा कुखुरा पालनमा आवश्यक सहूलियत अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- व्यावसायिक कृषि पकेट क्षेत्रमा सिंचाई, कृषि सडक, विधुतिकरण, कृषि बजार, सित भण्डार तथा गोदाम घरहरूको पुर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।

ख. पर्यटन तथा संस्कृति प्रवर्द्धन नीति

- पर्यटकीय तथा संस्कृति प्रवर्द्धनका लागि पोखरी सौन्दर्यकरणको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकामा रहेको धर्मियायिनकोण थानलाई धार्मिक क्षेत्र तथा सांस्कृतिक ऐतिहासिक क्षेत्र र गोतहा पोखरीको क्षेत्रलाई व्यवस्थित तथा विस्तार गरी पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकासका लागि अध्ययन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र बसोवास गर्ने सम्पूर्ण समुदायहरूको मौलिक परम्परा र भाषा संस्कृतिको जगेर्ना गर्न विशेष कार्यक्रमहरू लागु गरिनेछ ।
- धार्मिक सांस्कृतिक तथा ऐतिहासिक रूपमा महत्वपूर्ण मठ मन्दिर आदीको संरक्षण, सम्बर्द्धन र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- मैथिली रितीरिवाज भल्कीने सांस्कृतिक कार्यक्रमहरू, फागुन पुर्णिमा होली, दाहा मेला (मोहरम), भिभिथा नाच, जट जटनी नाच, डोम कक्ष नाच, मिथिला चित्रकला लगायतका स्थानीय लोक सांस्कृतिको संरक्षण र सम्बर्द्धनको निम्ती सार्वजनिक र निजी साभेदारीमा कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका खुल्ला बहुसांस्कृतिक संग्रहालयको रूपमा विकास गर्न पुर्वाधार निर्माण गर्दा बहुसांस्कृतिक पहिचान र मौलिकता झल्किने वास्तुकला, मुर्तिकला, चित्रकला जस्ता संकेतहरू (SYMBOL) निर्माण गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र आयोजना हुने महोत्सवहरूमा विविध जातीय भेषभुषा, कला साहित्य, संगित लगायतको झाँकी सहित प्रदर्शन गर्ने नीति लाइनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र बोलिने विभिन्न जातजातीका मातृ भाषाहरूको संरक्षण गर्दै त्यस्ता भाषाको लिपी तथा व्यकरण लेखन तथा प्रकाशन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- पर्यटन मार्फत आर्थिक समृद्धि हासिल गर्न गाउँपालिका पर्यटन क्षेत्रको सम्भाव्यता अध्ययन गरी सोही आधारमा पर्यटन पुर्वाधार विस्तार र पर्यटन विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- यस पालिका भित्र रहेका अर्नमा बजरको दुर्गा मन्दिर लालपुर चौको लोकेश्वरी देवी र गोसा पोखरीको लाटीबैकि लगायतका अन्य मठमन्दिर बिचको अन्तरसम्बन्ध कायम गरी धार्मिक सांस्कृतिक एवम् पुरातात्विक क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।

ग. उद्योग तथा वाणिज्य नीति:

- यस गाउँपालिका क्षेत्रमा सञ्चालन हुने सम्पूर्ण उद्योग तथा व्यवसायीहरूलाई करको दायरा भित्र ल्याउन विशेष अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।

- महिला उधमी र आर्गेनिक मल उत्पादन गर्ने उधमीलाई सहूलियत ऋण उपलब्ध गराइने छ ।
- परम्परागत तथा सांस्कृतिक रूपमा स्थानीय जनतामा रहेका कलालाई घरेलु तथा लघु उद्यमको माध्यमबाट प्रवर्द्धन गरी आय आर्जनको स्रोतको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- आर्थिक रूपमा पछि परेका दलित तथा विपन्न समुदायका युवा-युवती, सबै जातजातीका महिलाहरूलाई लघु उद्यमशिलता सम्बन्धि तालिम प्रदान गरि स्वरोजगारीमा टेवा पुऱ्याइनेछ
- गाउँपालिका क्षेत्रमा संचालित उद्योग एवं व्यवसायहरू स्थापनाको उदेश्य अनुरूप संचालन भए नभएको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन गरिनेछ ।
- व्यावसायिक कृषि पकेट क्षेत्रमा सिचाई, कृषि सडक, विधुतिकरण, कृषि बजार, सित भण्डार तथा गोदाम घरहरूको पुर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।

घ. सहकारी नीति:

- प्रत्येक वडामा सहकारी मार्फत दुध संकलन केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
- सहकारी क्षेत्रलाई आर्थिक विकासको महत्वपूर्ण खम्बाको रूपमा विकास गर्न समुदायमा आधारित, सदस्य केन्द्रित, लोकतान्त्रिक, स्वायत्त तथा सुशासित संगठनको रूपमा प्रवर्द्धन गरि सहकारी मार्फत विकासात्मक कार्य गर्ने नीति लिइनेछ ।
- कृषि, उद्योग र व्यवसायको सहकारीकरणको माध्यमबाट आत्मनिर्भर र दिगो रूपमा स्थानीय अर्थतन्त्रको निर्माण गरिनेछ ।
- स्थानीय सहकारी संस्थाहरूको दर्ता, नविकरण तथा व्यवस्थापन पारदर्शी तथा अनुमान योग्य बनाउदै नियमनकारी भुमिका निर्वाह गरिनेछ ।
- सहकारी संस्थाहरूलाई कोपोमिसमा आवद्ध गराइनेछ ।

ङ. राजस्व परिचालन नीति

- करको दायरा बढाई करको दर घटाउने छ ।
- कर तिर्न सबै करदातालाई प्रेरित गरिनेछ ।
- एक जना उत्कृष्ट करदातालाई सम्मान गरिनेछ ।
- कर तथा राजस्व प्रशासन लाई चुस्त, दुस्त बनाउन **software** प्रणाली अनिवार्य रूपमा लागु गरिनेछ ।
- अधिकतम जनतालाई सो स्फुर्तरूपमा करको दायरा भित्र ल्याउन उपयुक्त वातावरण श्रृजना गरी आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- समयमा र सबभन्दा बढी राजस्व तिर्ने एकजना कर्मचारी लाई उत्कृष्ट घोषणा गरि पुरस्कृत गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- करको दर सम्भव भएसम्म न्युन्तम गर्दै करको दायरा विस्तार गर्ने नीति लिइनेछ । प्रगतिशिल कर प्रणाली अवलम्बन गरी नागरिकहरू बिच रहेको असमानता न्युनीकरण गर्दै लगिनेछ ।
- गाउँपालिका आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धिका लागि करका नयाँ सम्भाव्य क्षेत्रहरू पहिचान गरिनेछ ।

- वडा कार्यालयहरुसँग समन्वय गरी घर बहाल करमा रहेको चुहावट नियन्त्रण गर्न घरधनी र वहालमा रहनेहरुको अभिलेख अध्यावधिक राख्ने प्रणाली विकास गरिनेछ ।

च. आन्तरिक नियन्त्रण तथा लेखापरिक्षण नीति:

- कानूनी रूपमा गर्नुपर्ने अन्तिम लेखा परिक्षण समयमै गर्ने व्यवस्था मिलाउने र साविकको गा.वि.स. तथा हालको गाउँ पालिकाको पेशकी तथा बेरुजु कडाईका साथ फछौयट गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- चौमसिक रूपमा आन्तरिक लेखा परिक्षणको व्यवस्था गरि सार्वजनिक गरिनेछ ।

३. पुर्वाधार विकास नीति:

क. सडक तथा पूल

- कृषि सडकलाई प्राथमिकता दिई निर्माण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- यातायात गुरुयोजना कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- चालू आवमा गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवन सम्पन्न गरिने छ ।
- गाँउको विभिन्न वडाहरुमा रहेको मुल बाटोहरु स्तरोन्नती गर्ने नीति लिइनेछ । गाँउको भित्री बाटोहरुलाई आवश्यकता अनुसार फराकिलो बनाइ मुल बाटोसम्म जोड्ने ग्राभेल तथा RCC/Pcc ढलान जस्ता कार्य गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- गाँउपालिका क्षेत्रको समग्र पुर्वाधार विकासका लागि चालू आ.व. मै यातायात गुरु योजना तयार गर्ने तथा एकिकृत ग्रामिण विकास योजना लागु गरिनेछ ।
- माटो, ग्राभेल तथा टुके योजनालाई निरुत्साहन गर्ने नीति लिइने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रको सडक तथा स-साना पुलहरु तथा पानि निकासको लागि होयुम पाईप जडान गर्ने नीतिहरु अंगिकार गर्नेछ ।
- गाउँपालिकाका विभिन्न वडाहरुबाट गाँउपालिका केन्द्र जोड्ने सडकहरुको स्तरोन्नती गरिने छ ।
- सडकहरुको नियमित मर्मत संभार तथा निर्मित पुर्वाधार मर्मतका लागि एक मर्मत संभार कोष खडा गरी नियमित रूपमा मर्मत गरिने नीति लिईनेछ ।
- गाउँपालिकामा रहेको खाली मैदानमा आवश्यकता अनुसार गाउँपालिका स्तरीय रंगशाला निर्माण गर्न अध्ययन गरिनेछ ।
- गा.पा.क्षेत्र भित्रका संरचना, जग्गा, जमिन, गा.पा.का अधिनमा आउन सक्ने सम्भावित सम्पति खोजविन नापजाँच आदि कार्यको लागि प्राविधिकको व्यवस्था गरिनेछ ।
- सामुहिक भुमिसुधार जल योजना बनाई कार्यान्वयन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- साना तथा मझौला सिंचाईको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- आवधिक योजना, आवास योजना र वस्ति विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- दिर्घकालिन लगानी मार्ग दर्शनका लागि गाउँपालिका सडक गुरुयोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ

- आवासको हकलाई सुनिश्चित गर्न सुर्क्षित तथा रोजगारीको समेत व्यवस्था हुन सक्ने स्थानमा जग्गा प्राप्त गरी सहूलियत आवास योजना कार्यान्वयन गरिनेछ । यसका लागि निजी क्षेत्र संग साझेदारी समेत गर्न सकिनेछ ।
- एकिकृत शहरी विकास योजना तर्जुमा गरी अव्यवस्थित बसोबासलाई व्यवस्थित तुल्याउन एकिकृत वस्ती विकास आयोजना संचालन गरिनेछ । गाउँपालिका गहनाको रूपमा रहेको राष्ट्रिय सभागृह, बाल उद्यान, पार्क, खुल्ला ठाउँ, सामुदायिक भवन लाई मर्मत तथा पुर्ननिर्माण गरी सभा समारोहहरू सभागृहमा संचालन गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।

ख. भवन तथा शहरी विकास नीति:

- भवन निर्माण गर्दा यस गाउँपालिकाबाट स्वीकृत कार्यविधि तथा नेपाल सरकारले तोकेका मापदण्डहरू पालना गर्ने नीति अंगिकार गरिनेछ ।
- घरनक्सा स्वीकृत नगरी घर निर्माण गर्ने प्रवृत्तिको अन्त्यका लागि दण्ड जरिवानाको व्यवस्था गरिनेछ ।
- वृक्षारोपण सहितको सडक निर्माणलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानहरूमा RECREATION PARK, CHILDREN PARK आदि प्राथमिकताको आधारमा अध्ययन शुरु गरिनेछ ।
- प्लटिङलाई व्यवस्थित गर्न तोकिए बमोजिमको मापदण्ड अनुसार नाला, विद्युत, खुल्ला स्थान आदिको व्यवस्था सहित गाउँपालिकामा दर्ता हुने व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका सरकारी निजी तथा ऐलानी जग्गाहरू, पोखरी लगायतका सम्पत्तिहरू, सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबास क्षेत्रहरूको लगत संकलन गरि उचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र हुने विकास निर्माणका योजनाहरूको आवश्यकताअनुसार DPR गरी विकास निर्माणका कार्यहरू अगाडि बढाइनेछ ।

४. वातावरण, वन तथा विपत व्यवस्थापन नीति:

क वन तथा भु-संरक्षण नीति:

- वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता सम्बन्धि मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र नदी किनार, नहर किनार तथा सडक किनारमा वृक्षारोपण गरिनेछ ।
- नीजि तथा सार्वजनिक जग्गाहरूमा औषधी गुणयुक्त वनस्पतिहरू, जडिबुटिहरू तथा दुर्लभ एवम लोपोन्मुख विरुवाहरू रोप्ने तथा संरक्षण गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका ताल तलैया तथा पोखरिहरूको लगत संकलन गरी तिनमा भएका जैविक विविधताको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्दै तीनिहरूलाई पर्यटकिय क्षेत्रको रूपमा विकास गर्दै लगिनेछ ।
- नदि क्षेत्रहरूको संरक्षण गर्न नदि किनारको अतिक्रमण रोक्न र नदी नियन्त्रण गर्न आवश्यक पहल गरि टटवन्धको कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।

- यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सार्वजनिक सरकारी सम्पतीलाई केन्द्र तथा प्रदेश सरकारसंग समन्वय गरी गाउँपालिकाको मातहतमा ल्याउन पहल गरिनेछ ।

ख. वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि नीति:

- विकास कार्यक्रमहरु संचालन गर्दा वातावरण मैत्रि र जलवायु परिवर्तनसंग अनुकूलित हुने गरि संचालन गरिनेछ ।
- प्लाष्टिक भोला नियन्त्रण गर्दै कागज तथा कपडा जन्य भोलालाई प्रोत्साहान गरी क्रमिक रुपमा यस गा. पा लाई प्लाष्टिक मुक्त गा.पा.घोषणाको लागि पहल गरिनेछ ।
- जैविक विषादीको खोजी तथा प्रवर्द्धन गर्दै स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर गर्ने रासायनिक विषादी माथी प्रतिबन्ध लगाईनेछ ।
- ठुला ठुला आयोजनाहरु संचालन गर्दा EIA /IEE गरिनेछ ।

ग. फोहोरमैला व्यवस्थापन नीति:

- गाउँक्षेत्रका फोहोरको नियमित रुपमा सरसफाई गरिनेछ ।
- फोहोर व्यवस्थापनका लागि ल्याण्ड फिल्ड साईड खोजि गरिनेछ ।
- फोहोर व्यवस्थापनका सम्बन्धमा वडा समितिहरु मार्फत जनचेतना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ
- गाउँक्षेत्रको फोहोर व्यवस्थापनमा निजी क्षेत्रलाई संलग्न गराई फोहोर व्यवस्थापनमा सार्वजनिक-निजी साभेदारी नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- सरसफाई कार्य नियमित व्यवस्थित गर्न सरसफाई कर्मचारीको व्यवस्था गरिनेछ ।

घ. विपत जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नीति:

- विपत प्रतिकार्यको समयमा संलग्न सरकारी निकाय, गैरसरकारी संस्था तथा नागरिक बिच अन्तर सम्बन्ध कायम गरी पिडितको पहिचान, पिडितलाई तत्काल राहत तथा पुनःस्थापना सम्बन्धि कार्यमा एकरूपता ल्याई दोहोरोपन सृजना हुन रोक लगाइनेछ ।
- स्थानीय/समुदाय स्तर सम्म विपत पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य क्षमता विकास गर्न जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- विपदको समयमा राहत प्रदान गर्न एवमं तत्काल बाटो, पैनी, आदि मर्मत गरि क्षति न्युनिकरण गर्न एक विपद व्यवस्थापन कोष खडा र परिचालन सम्बन्धि निर्देशिका तयार गरिनेछ
- विपदपूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना निमाणपूर्वाधार निर्माणका विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई समावेश गरी कार्यान्वयन गरिनेछ
- खोज तथा उध्दार गर्न सक्ने, अग्नी नियन्त्रण गर्न सक्ने, प्राथमिक उपचार गर्न सक्ने, मनोसामाजिक परामर्श दिन सक्ने दक्षजनशक्ति परिचालन गरिनेछ ।

५. संस्थागत विकास, सुशासन र सेवा प्रवाह:

क. वित्तिय व्यवस्थापन

- गाउँपालिका तथा विषयगत कार्यालयको आम्दानी र खर्चको लेखाङ्कन software मार्फत गरिनेछ ।
- सार्वजनिक खरिद गर्दा पारदर्शी एवमं मितव्ययी ढङ्गले गरिनेछ ।
- खर्चको नियमित रूपमा सर्वजनिकीकरण गर्ने तथा गाउँपालिकाको वेवसाईट मार्फत सार्वजनिकीकरण गरिनेछ ।
- उपभोक्ता समितिहरु मार्फत संचालित योजनाहरुको नियमित अनुगमन, खर्च सार्वजनिकीकरण तथा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागु गरिनेछ ।
- वित्तिय तथा भौतिक प्रगति सहितको प्रतिवेदन नियमित रूपमा तयार गरी सार्वजनिकीकरण गरिनेछ ।

ख. न्याय सम्पादन नीति:

- नेपालको संविधान तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को अधिनमा रहि निष्पक्ष, छिटो, छरितो, सुलभ, प्रभावकारी तथा जनउत्ततरदायी न्याय प्रणाली स्थापित गरिनेछ ।
- स्थानीय स्तरमा उत्पन्न हुने विवादलाई मेलमिलापको माध्यमबाट समाधान गर्न प्रत्येक वडामा भएको मेलमिलाप समिति लाई सक्रिय बनाईनेछ ।
- स्थानीय सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्रका सदस्यलाई, समितिको सदस्यलाई न्यायिक समितिले मेलमिलाप कर्ताको रूपमा सुचीकृत गरी निजहरुलाई मध्यस्थता तथा मेलमिलाप सम्बन्धि अभिमुखीकरण/तालिम प्रदान गरिनेछ ।
- गाउँपालिका तथा न्यायीक समितिलाई कानुनी सल्लाह प्रदान तथा गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका असहाय, विपन्न तथा हिंसा पिडित व्यक्तिहरुको कानुनी उपचारमा समन्वय गर्न कानुनी सल्लाहकार राखिनेछ ।
- न्यायिक कार्य सम्पादनलाई वार्षिक प्रतिवेदन मार्फत सभामा पेश गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

ग. सूचना तथा सञ्चार व्यवस्थापन नीति:

- नागरिकको सूचनाको हकको उच्च सम्मान गर्दै सूचनाको हक सम्बन्धि ऐनले निर्दिष्ट गरे बमोजिमका सूचनाहरु प्रकाशन तथा नागरिकले मागेको सूचना नियम अनुसार प्रदान गरिने छ ।
- गाउँपालिकाको वेवसाईट लाई रिडिजाईन गरि एक्ट्रिक्टभ बनाईनेछ, फेसबुक, ट्वीटर जस्ता सामाजिक सञ्जालको समेत प्रयोग गरि सूचना सम्प्रेषण गरिनेछ ।
- छिटो, छरितो र प्रभावकारी सञ्चारका लागि गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरुलाई एस.एम.एस. मार्फत सूचना प्रवाह गर्ने, सबै पदाधिकारी एवम् कर्मचारीहरुलाई प्रविधिमैत्री बनाउन आवश्यकतानुसार तालिम दिने तथा इमेल मार्फत पत्र आदानप्रदान गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- सूचना सूचित तथा व्यवस्थित गर्न नागरिक वडा पत्र र यस गापा भित्रका सम्पूर्ण सार्वजनिक निकायलाई प्रविधि मार्फत नियन्त्रण हुने व्यवस्था गरिनेछ ।
- सूचना अधिकारीलाई सक्रिय तथा जवाफदेही बनाईनेछ ।

- यस क्षेत्रको पत्रकारहरु तथा संचारकर्मिहरु लाई अभिमुखिकरण मार्फत थप उर्जावान बनाउने प्रयत्न गरिनेछ ।

घ. सार्वजनिक सेवा तथा संगठन

- पदाधिकारी तथा कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि विभिन्न तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाइ सबै गाउँवासीलाई सहज सरल ढंगबाट सेवा दिन गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, सबै वडा कार्यालयहरु तथा विषयगत कार्यालयहरुमा सेवा प्रवाह सम्बन्धी स्पष्ट जानकारी सहितको नागरिक वडापत्र राख्ने तथा **First come first service, Last come last service** सिद्धान्त का आधारमा सेवा प्रदान गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका वडा कार्यालय लगायत विभिन्न निकायहरुमा ई-हाजिरी प्रणालीलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सेवा प्रवाह तथा कार्य सम्पादनमा गुणात्मक सुधार गर्न विधुतिय शासन प्रणाली लाई क्रमश लागू गर्दै जाने । यसै वर्ष वडा कार्यालयहरुमा **Cctv, back up** तथा **Internet** सेवा जडान गरी गाउँपालिका केन्द्रसँग **networking** गरिन्छ ।
- दक्ष इमान्दार तथा अनुशासित कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने निति अवलम्बन गरी प्रत्येक वर्ष उत्कृष्ट कर्मचारी लाई प्रोत्साहन तथा सम्मान स्वरूप रकम रु.१० हजार नगद पुरस्कार प्रदान गर्नेछ ।
- कर्मचारी कल्याण काषको व्यवस्वथालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह, अनुगमन, मुल्याङ्कन तथा समन्वयात्मक कार्यमा सहयोग गर्न आवश्यकता अनुसार चार पांग्रे तथा दुई पांग्रे सवारी साधनहरु व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- पदाधिकारी तथा कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि तथा ज्ञान, सिप, र व्यवहारमा परिवर्तनका लागि वर्षमा कम्तिमा १ पटक अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम गरिनेछ ।
- दरबन्दी भन्दा बाहिर वा फाजिल दरबन्दीमा रहेको कर्मचारीलाई सरुवा वा विदाई गरी व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- वार्षिक कार्य योजना तयार गरि सोहि बमोजिम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका विभिन्न शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई जिम्मेवार तुल्याउन आर्थिक वर्षको पहिलो महिनामा शाखाको कर्मचारी शाखा प्रमुख सँग, शाखा प्रमुख प्रमुख प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सँग र सम्पूर्ण कर्मचारी सामुहिक रुपमा प्र.प्र.अ. सँग र प्र.प्र.अ गा.पा.अध्यक्ष सँग कार्य सम्पादन सम्झौता गरिनेछ ।
- शाखागत कार्य विवरण तथा कार्य विशिष्टिकरण तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- कर्मचारीहरू कार्य सम्पादनका लागि सूचक सहितका मापदण्ड बनाइने छ । र सोही मापदण्ड बमोजिम प्राप्त अंको आधारमा सेवा सुविधा एवं दण्ड पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ ।
- कर्मचारीका मनोबल उच्च राख्न एवं नतिजामुखी बनाउनको साथै सुशासन मापन गर्न कार्य सम्पादनमा उत्कृष्ट अंक प्राप्त गर्ने कर्मचारीहरूलाई न्यूनतम ५% देखि अधिकतम मासिक २०% सम्म का प्रोत्साहन भत्ता रूपमा उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
- प्रोत्साहन भत्ता तथा कुनै पनि थप सेवा सुविधाका लागि तोकिएको समय भन्दा बढी कार्य गरेको ई-हाजिरिको रेकर्डका आधारमा भएको र यस गाउँपालिकाको कर्मचारीको कार्य जिम्मेवारीको बहन, कार्य बोझ, कार्य सम्पादन तथा उत्तरदायित्व निर्वाह समेटी बनाईएको मापदण्डमा परेको हुनु पर्नेछ ।

उपस्थित सभा सदस्यज्युहरू,

आ.व.२०८०/०८१ को नीति कार्यक्रम यस गाउँपालिकाको लागि एउटा दिर्घकालिन नीति पनि हो । यो स्थानीय तहको लागि इतिहास हुनेछ । यसले पुस्तौ-पुस्तालाई मार्गदर्शन दिई रहनेछ ।

यस कारण यस अर्नमा गाउँपालिकाको लक्ष्य हासिल गर्न जनताको आशा विश्वासलाई जोगाउन गाउँपालिकाको समग्र विकास गर्न तथा "शिक्षा कृषि र स्वास्थ्य हाम्रो प्राथमिकता", समृद्ध अर्नमा निर्माणमा हामी सबैको प्रतिवद्धता " नारा साकार पार्न क्षेत्रगत, विषयगत, वडागत योजनाहरू नीति तथा कार्यक्रम अनुरूप हुन जरुरी छ ।

उपस्थित सभा सदस्यज्युहरू :

गाउँपालिकाको सन्तुलित,व्यवस्थित एवं समावेशी र दिगो विकास हाम्रो चाहाना हो र साध्य पनि हो । कुनै एक क्षेत्रको मात्र विकासले गाउँपालिकाको समग्र विकास हुन सक्दैन भन्ने धारणालाई आत्मसात गर्दै योजना तर्जुमा गर्दा माथीका सबै पक्षहरूलाई विशेष ध्यान दिईएको छ । जसबाट समग्र गाउँपालिकाको सर्वाङ्गण विकासमा महत्वपूर्ण योगदान दिनेछ भन्ने कुरामा म विश्वस्त छु । योजना तर्जुमा गर्न र यस उद्देश्य प्राप्त गर्न प्रभावकारी र वैधानिक कार्यान्वयन अति महत्वपूर्ण हुन्छ तसर्थ यस दिशामा यहाँहरूको रचनात्मक, सृजनात्मक ठोस सहयोग रहने कुरामा म आशावादी छु । अन्त्यमा यहाँहरू सबैलाई विशेष धन्यवाद दिदै विदा हुन्छु ।

धन्यवाद, नमस्कार

श्री अशोक कुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष
अर्नमा गाउँपालिका, अर्नमा सिरहा
२०८० साल असार ०१ गते शुक्रबार ।